

P10_TA(2025)0092

Sprawozdania w sprawie Turcji za lata 2023 i 2024

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 7 maja 2025 r. w sprawie sprawozdań Komisji dotyczących Turcji za lata 2023 i 2024 (2025/2023(INI))

(C/2026/577)

Parlament Europejski,

- uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej z 17 i 18 kwietnia 2024 r., 30 czerwca 2023 r., 23 czerwca 2022 r., 24 czerwca 2021 r. i 12 grudnia 2019 r. oraz wszystkie wcześniejsze odnośne konkluzje Rady i Rady Europejskiej,
- uwzględniając członkostwo Turcji w Radzie Europy i NATO,
- uwzględniając umowę między Unią Europejską a Republiką Turcji o readmisji osób przebywających nielegalnie⁽¹⁾ (umowa o readmisji UE–Turcja),
- uwzględniając oświadczenie członków Rady Europejskiej z 25 marca 2021 r. w sprawie Turcji,
- uwzględniając oświadczenia UE–Turcja z 18 marca 2016 r. i z 29 listopada 2015 r.,
- uwzględniając ramy negocjacyjne dla Turcji z 3 października 2005 r.,
- uwzględniając oświadczenie wydane przez Wspólnotę Europejską i jej państwa członkowskie 21 września 2005 r. w następstwie oświadczenia złożonego przez Turcję po podpisaniu przez nią protokołu dodatkowego do Układu z Ankary 29 lipca 2005 r.,
- uwzględniając konkluzje Rady z grudnia 2006 r. i marca 2020 r. oraz konkluzje prezydencji z posiedzenia Rady Europejskiej w Kopenhadze w dniach 21–22 czerwca 1993 r., znane również jako kryteria kopenhaskie,
- uwzględniając konkluzje Rady z 17 grudnia 2024 r. i 12 grudnia 2023 r. w sprawie rozszerzenia,
- uwzględniając międzynarodowe prawo morza oraz Konwencję Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS),
- uwzględniając komunikat Komisji z 30 października 2024 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE (COM(2024)0690) oraz towarzyszące mu sprawozdanie za 2024 r. dotyczące Turcji (SWD(2024)0696),
- uwzględniając komunikat Komisji z 8 listopada 2023 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE (COM(2023)0690) oraz towarzyszące mu sprawozdanie za 2023 r. dotyczące Turcji (SWD(2023)0696),
- uwzględniając sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego nr 06/2024 z 24 kwietnia 2024 r. pt. „Instrument Pomocy dla Uchodźców w Turcji zapewnił korzyści uchodźcom i społecznościom przyjmującym, lecz wpływ i trwałość działań wciąż są niepewne”,
- uwzględniając wspólne komunikaty Komisji oraz wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa do Rady Europejskiej z 29 listopada 2023 r. (JOIN(2023)0050) i 22 marca 2021 r. (JOIN(2021)0008) w sprawie stanu stosunków politycznych, gospodarczych i handlowych między UE a Turcją,
- uwzględniając komunikat Komisji z 19 grudnia 2024 r. zatytułowany „Ósme sprawozdanie roczne w sprawie Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji” (COM(2024)0593),
- uwzględniając podstawowe zasady prawa międzynarodowego oraz Kartę Narodów Zjednoczonych, porozumienia wysokiego szczebla z 1977 r. i 1979 r. między przywódcami obu społeczności, a także odpowiednie rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ w sprawie Cypru, w tym rezolucję 186 (1964) z 4 marca 1964 r., która potwierdza suwerenność Republiki Cypryjskiej, rezolucję nr 550 (1984) z 11 maja 1984 r. w sprawie działań secesjonistycznych na Cyprze, rezolucję nr 789 (1992) z 25 listopada 1992 r. oraz rezolucję nr 2537 (2020) w sprawie sił pokojowych ONZ na Cyprze (UNFICYP),

⁽¹⁾ Dz.U. L 134 z 7.5.2014, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2014/252/oj.

- uwzględniając art. 46 europejskiej konwencji praw człowieka (EKPC), który stanowi, że układające się strony zobowiązują się do przestrzegania ostatecznego wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) we wszystkich sprawach, w których są stronami, i w związku z tym uwzględniając zobowiązanie Turcji do wdrożenia wszystkich wyroków ETPC,
 - uwzględniając odnośne rezolucje Komitetu Ministrów Rady Europy,
 - uwzględniając raport Freedom House na temat wolności na świecie za 2025 r.,
 - uwzględniając światowy ranking wolności prasy za 2024 r. opublikowany przez Reporterów bez Granic,
 - uwzględniając raport dotyczący statystyk więziennych ze stycznia 2025 r. opublikowany przez stowarzyszenie społeczeństwa obywatelskiego w systemie karnym (CISST) oraz charakterystykę krajową Turcji za 2024 r. opublikowaną przez platformę Prison Insider,
 - uwzględniając sprawozdanie Światowego Forum Ekonomicznego za 2024 r. na temat nierówności płci na świecie,
 - uwzględniając niedawne raporty platformy na rzecz położenia kresu kobietobójstwu (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu),
 - uwzględniając oświadczenie UNESCO z 10 lipca 2020 r. w sprawie Hagii Sophii oraz odpowiednie decyzje Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO nr 44 COM 7B.58 (2021) i 45 COM 7B.58 (2023), przyjęte odpowiednio na 44. i 45. sesji,
 - uwzględniając swoje wcześniejsze rezolucje w sprawie Turcji, w szczególności rezolucję z 13 września 2023 r. w sprawie sprawozdania Komisji za rok 2022 dotyczącego Turcji ⁽²⁾, z 7 czerwca 2022 r. w sprawie sprawozdania Komisji za rok 2021 dotyczącego Turcji ⁽³⁾ oraz z 26 listopada 2020 r. w sprawie eskalacji napięć w Waroszy w związku z nielegalnymi działaniami Turcji i pilną potrzebą wznowienia rozmów ⁽⁴⁾,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 29 lutego 2024 r. w sprawie pogłębienia integracji europejskiej z myślą o przyszłym rozszerzeniu ⁽⁵⁾,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 15 kwietnia 2015 r. w sprawie setnej rocznicy ludobójstwa Ormian ⁽⁶⁾,
 - uwzględniając swoje rezolucje z 5 maja 2022 r. w sprawie Osmana Kavali w Turcji ⁽⁷⁾, z 10 października 2024 r. w sprawie Bülienta Mumaya w Turcji ⁽⁸⁾ oraz z 13 lutego 2025 r. w sprawie niedawnych dymisji i aresztowań burmistrzów w Turcji ⁽⁹⁾,
 - uwzględniając wizytę przewodniczącej Komisji Europejskiej Ursuli von der Leyen w Ankarze w grudniu 2024 r.,
 - uwzględniając art. 55 Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A10-0067/2025),
- A. mając na uwadze, że Turcja pozostaje krajem kandydującym do UE, a członkostwo w UE pozostaje wielokrotnie deklarowanym celem politycznym tureckiego rządu, choć rośnie dystans pod względem wartości i interesów w stosunku do UE; mając na uwadze, że negocjacje w sprawie przystąpienia do UE faktycznie utknęły w martwym punkcie od 2018 r. z powodu pogorszenia się praworządności i demokracji w Turcji;
- B. mając na uwadze, że od każdego kraju objętego procesem akcesyjnym oczekuje się poszanowania wartości demokratycznych, praworządności i praw człowieka oraz przestrzegania prawa UE; mając na uwadze, że Turcja musi wiarygodnie wykazać swoje zaangażowanie na rzecz bliższych stosunków i dostosowania się do Unii Europejskiej, aby ponownie wzmocnić swoją europejską perspektywę; mając na uwadze, że posiadanie statusu kraju kandydującego zakłada gotowość do stopniowego zbliżania się do dorobku prawnego UE i dostosowania się do niego we wszystkich aspektach, w tym w odniesieniu do wartości, interesów, standardów i polityk, m.in. do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, oraz do poszanowania i przestrzegania kryteriów kopenhaskich, a także prowadzenia i utrzymywania stosunków dobrosąsiedzkich z UE i wszystkimi jej państwami członkowskimi bez dyskryminacji; mając na uwadze, że napięcia między UE a Turcją w związku z sytuacją we wschodniej części regionu Morza Śródziemnego uległy osłabieniu, ale nie ustały; mając na uwadze, że wielokrotnie zwracano się do Turcji o powstrzymanie się od wszelkich działań naruszających suwerenność i suwerenne prawa wszystkich państw członkowskich UE oraz prawo międzynarodowe i unijne;

⁽²⁾ Dz.U. C, C/2024/1760, 22.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/1760/oj>.

⁽³⁾ Dz.U. C 493 z 27.12.2022, s. 2.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 425 z 20.10.2021, s. 143.

⁽⁵⁾ Dz.U. C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj>.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 328 z 6.9.2016, s. 2.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 465 z 6.12.2022, s. 112.

⁽⁸⁾ Dz.U. C, C/2025/206, 14.1.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/206/oj>.

⁽⁹⁾ Teksty przyjęte, P10_TA(2025)0016.

- C. mając na uwadze, że ze sprawozdania Komisji z postępów Turcji za 2023 r. wyłania się obraz ciągłego regresu, natomiast w swoim najnowszym sprawozdaniu z postępów Turcji za 2024 r. Komisja wydaje się rysować nieco bardziej pozytywny ogólny obraz postępów Turcji w zakresie reform związanych z rozszerzeniem, np. w dziedzinie polityki gospodarczej i pieniężnej; mając na uwadze, że nie ma to jednak zastosowania do zasadniczych kwestii związanych z demokracją i prawami podstawowymi, w których to kwestiach nastąpiło dalsze pogorszenie od czasu opublikowania ostatniego sprawozdania Komisji; mając na uwadze, że oddalenie Turcji od wartości i ram normatywnych UE pozostawało zatem nierozwiązanym problemem w ostatnim okresie, gdyż stale stosowane są przepisy i środki ograniczające praworządność i prawa człowieka, podstawowe wolności oraz swobody obywatelskie;
- D. mając na uwadze, że wspólny komunikat z 29 listopada 2023 r. w sprawie stanu stosunków między UE a Turcją przybrał bardziej pozytywny ton i zawiera szereg zaleceń dotyczących współpracy w obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, prowadzonej w stopniowy, proporcjonalny i odwracalny sposób oraz na ustalonych warunkach; mając na uwadze, że do tej pory podjęto tylko kilka konkretnych kroków zgodnych z zobowiązaniami określonymi w tym komunikacie; mając na uwadze, że na posiedzeniu w kwietniu 2024 r. Rada Europejska upoważniła Komitet Stałych Przedstawicieli do poczynienia postępów we wdrażaniu tego wspólnego komunikatu; mając jednak na uwadze, że wspólny komunikat nie uzyskał jeszcze wyraźnego poparcia politycznego Rady;
- E. mając na uwadze, że Turcja jest członkiem Rady Europy i w związku z tym obowiązują ją wyroki ETPC; mając na uwadze, że z powodu niestosowania przełomowych orzeczeń ETPC wobec Turcji toczy się historyczne postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego; mając na uwadze, że Turcja stale plasuje się wśród krajów, w których najczęściej dochodzi do naruszeń praw człowieka i podstawowych wolności chronionych europejską konwencją praw człowieka; mając na uwadze, że pod koniec listopada 2024 r. Turcji dotyczyła największa liczba spraw toczących się przed ETPC – 22 450 skarg, co stanowi 36,7 % całkowitej liczby spraw przed Trybunałem, wynoszącej 61 250;
- F. mając na uwadze, że w rankingu Freedom House Turcja została uznana za kraj, w którym nie ma wolności, i doświadczyła jednego z największych spadków poziomu wolności na świecie w ostatniej dekadzie; mając na uwadze, że w światowym rankingu wolności prasy z 2024 r. Turcja znajduje się na 158. miejscu na 180 krajów; mając na uwadze, że rząd turecki zamknął dziesiątki mediów, rutynowo blokował artykuły w internecie, według doniesień kontroluje 85 % mediów krajowych i wykorzystuje swoją państwową agencję Anadolu jako organ propagandy;
- G. mając na uwadze, że turecka konstytucja przewiduje wystarczającą ochronę praw podstawowych, ale praktyka instytucji i krytyczny stan sądownictwa – w tym brak poszanowania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego – są głównymi przyczynami tragicznej sytuacji w zakresie praworządności i praw człowieka w tym kraju, co wielokrotnie opisywano w sprawozdaniach UE, Rady Europy i organizacji międzynarodowych;
- H. mając na uwadze, że Turcja ma najwyższy wskaźnik uwięzienia i największą liczbę osadzonych ze wszystkich państw członkowskich Rady Europy, a liczba osadzonych w warunkach przeludnienia wzrosła o 439 % w latach 2005–2023 i stanowi obecnie ponad jedną trzecią wszystkich więźniów w państwach członkowskich Rady Europy;
- I. mając na uwadze, że w światowym wskaźniku nierówności płci z 2024 r. Turcja zajęła 127. miejsce na 146 krajów, co podkreśla poważne nierówne traktowanie płci i systemowe niepowodzenia w ochronie praw kobiet; mając na uwadze, że według sprawozdania platformy na rzecz położenia kresu kobietobójstwu (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu) za 2024 r. w Turcji w 2024 r. 394 kobiety zostały zamordowane przez mężczyzn, a 259 kobiet znaleziono martwych w podejrzanych okolicznościach, co stanowi najwyższy wynik odnotowany od rozpoczęcia gromadzenia danych w 2010 r. przez tę grupę społeczeństwa obywatelskiego; mając na uwadze, że w sprawozdaniu za 2023 r. platforma ta odnotowała, że 315 kobiet zostało zabitych przez mężczyzn, a 248 kobiet znaleziono martwych w podejrzanych okolicznościach;
- J. mając na uwadze, że w ostatnich miesiącach Turcja podjęła kroki w kierunku wznowienia procesu pokojowego rozwiązania kwestii kurdyjskiej; mając na uwadze, że 27 lutego 2025 r. uwięziony przywódca bojowników Abdullah Öcalan wezwał swoją Partię Pracujących Kurdystanu (PKK) do rozbrojenia i rozwiązania, stwarzając historyczną okazję do zakończenia konfliktu turecko-kurdyjskiego; mając na uwadze, że wysiłkom tym towarzyszyły nasilające się represje i ograniczanie uprawnień demokratycznych samorządów lokalnych, w tym odwoływanie wybranych burmistrzów kurdyjskich i innych opozycyjnych burmistrzów;
- K. mając na uwadze, że Turcja jest nie tylko krajem kandydującym do UE, ale także sojusznikiem NATO oraz kluczowym partnerem w dziedzinie handlu, stosunków gospodarczych, bezpieczeństwa, walki z terroryzmem i migracji; mając na uwadze, że Turcja nadal odgrywa kluczową rolę w regionie i stanowi pomost między Europą a Azją oraz jest w dalszym ciągu kluczowym partnerem w kwestii stabilności szeroko rozumianego regionu wschodniej części Morza Śródziemnego; mając na uwadze, że Turcja nadal odgrywa istotną rolę w konflikcie syryjskim i utrzymuje siły wojskowe w północnej Syrii;
- L. mając na uwadze, że Turcja nie dostosowała się do sankcji UE wobec Rosji; mając na uwadze, że wymiana handlowa między Turcją a Rosją wzrosła niemal dwukrotnie od czasu nałożenia przez UE sankcji na Rosję; mając na uwadze, że mimo podjętych kroków Turcja nie zapobiegła wykorzystywaniu swojego terytorium do obchodzenia sankcji UE wobec Rosji;

- M. mając na uwadze, że w sprawozdaniu Komisji z postępów Turcji za 2024 r. stwierdzono, że na dzień 30 września 2024 r. wskaźnik dostosowania tego kraju do odpowiednich oświadczeń wysokiego przedstawiciela wydawanych w imieniu UE i odpowiednich decyzji Rady był bardzo niski i wyniósł 5 % w porównaniu do 9 % w 2023 r.;
- N. mając na uwadze, że Turcja jest piątym co do wielkości partnerem handlowym UE, a UE jest zdecydowanie największym partnerem handlowym Turcji oraz głównym źródłem bezpośrednich inwestycji zagranicznych;
- O. mając na uwadze, że w ubiegłym roku współpraca między UE a Turcją nasiliła się zarówno pod względem spotkań technicznych, jak i posiedzeń wysokiego szczebla w obszarach sektorowych;
- P. mając na uwadze, że Turcja złożyła wniosek o członkostwo w BRICS+ i wykazała zainteresowanie przystąpieniem do Szanghajskiej Organizacji Współpracy (SOW);
- Q. mając na uwadze, że po okresie nieortodoksyjnej polityki gospodarczej Turcja wdrożyła w ubiegłym roku bardziej restrykcyjną politykę pieniężną, co doprowadziło do zmniejszenia nierównowagi zewnętrznej i ograniczenia presji inflacyjnej;
- R. mając na uwadze, że w marcu 2025 r. rząd turecki wydał co najmniej 10 mld USD ze swoich rezerw walutowych na przeciwdziałanie załamaniu się rynków finansowych i dewaluacji liry, które były skutkiem decyzji o aresztowaniu i zatrzymaniu burmistrza Sztambułu i wybitnego polityka opozycyjnego Ekrema İmamoğlu; mając na uwadze, że podważanie przez rząd turecki tureckiej demokracji i praworządności stwarza niekorzystne warunki dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych, a tym samym osłabia turecką gospodarkę, co ma poważne konsekwencje dla sytuacji społeczno-gospodarczej obywateli tureckich;
- S. mając na uwadze, że Turcja przyjęła największą populację uchodźców na świecie, obejmującą prawie 3,1 mln zarejestrowanych uchodźców – głównie z Syrii, Iraku i Afganistanu; mając na uwadze, że od 2011 r. UE przeznaczyła ponad 10 mld EUR na pomoc uchodźcom i społecznościom przyjmującym w Turcji; mając na uwadze, że według wiarygodnego raportu śledczego sporządzonego przez Lighthouse Reports i ośmiu partnerów medialnych UE finansuje ośrodki detencyjne w Turcji, w których dochodzi do przetrzymywania uchodźców, znęcania się nad nimi i ich przymusowej deportacji pod pozorem dobrowolnego powrotu;
- T. mając na uwadze, że oprócz pomocy nadzwyczajnej koordynowanej za pośrednictwem Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności o szacunkowej wartości 38 mln EUR UE zapewniła w 2023 r. pomoc humanitarną w reakcji na trzęsienie ziemi w wysokości 78,2 mln EUR, a w 2024 r. – pomoc humanitarną w wysokości 26 mln EUR; mając na uwadze, że UE przeznaczyła dodatkowo 400 mln EUR w ramach pomocy z Funduszu Solidarności UE na sfinansowanie operacji odbudowy po niszczycielskim trzęsieniu ziemi;
- U. mając na uwadze, że Turcja systematycznie nadużywa przepisów antyterrorystycznych do ataków m.in. na wybranych urzędników, polityków opozycji, dziennikarzy i obrońców praw człowieka;

Zaangażowanie na rzecz przystąpienia do UE

1. uznaje długotrwałe aspiracje tureckiego społeczeństwa obywatelskiego dotyczące przystąpienia do Unii Europejskiej; z zadowoleniem przyjmuje niedawne oświadczenia rządu tureckiego, ponownie podkreślające zaangażowanie tego kraju na rzecz członkostwa w UE, będącego celem strategicznym, w ramach działań na rzecz ożywienia stosunków między UE a Turcją zgodnie z odnośnymi konkluzjami Rady Europejskiej w stopniowy, proporcjonalny i odwracalny sposób; uznaje zobowiązanie UE do wspierania tego zaangażowania przez pogłębiony dialog i współpracę, ale zachęca ją do przeglądu oczekiwań dotyczących zaangażowania w dającą się przewidzieć przyszłość w świetle pogarszających się standardów demokratycznych, które od dekady pchają ten kraj w kierunku autorytarnego modelu, przyspieszając ostatnio umotywowane politycznie aresztowanie głównego przeciwnika politycznego prezydenta Recepta Tayyipa Erdoğan – burmistrza gminy metropolitalnej Sztambułu Ekrema İmamoğlu;
2. podkreśla, że członkostwo w UE jest uzależnione od spełnienia kryteriów dotyczących przystąpienia (tzw. kryteriów kopenhaskich), które wymagają stabilnych instytucji gwarantujących demokrację, praworządność, prawa człowieka, poszanowanie i ochronę mniejszości, stosunki dobrosąsiedzkie, poszanowanie prawa międzynarodowego oraz dostosowanie się do WPZiB UE; zauważa ponadto, że są to kryteria bezwzględne, a nie kwestie podlegające strategicznym względom transakcyjnym i negocjacyjnym; podkreśla, że uznanie wszystkich państw członkowskich UE jest niezbędnym elementem procesu akcesyjnego;
3. w związku z tym ubolewa, że wyżej wymienionym pozytywnym oświadczeniom nie towarzyszyły konkretne działania ze strony władz tureckich, mające na celu zlikwidowanie utrzymującej się ogromnej przepaści między Turcją a UE, jeżeli chodzi o wartości i standardy, zwłaszcza w odniesieniu do podstaw procesu akcesyjnego; przypomina swoją wcześniej przyjętą konkluzję, że rząd turecki dalej wykazuje, podobnie jak w ostatnich latach, wyraźny brak woli politycznej do przeprowadzenia niezbędnych reform mających doprowadzić do wznowienia procesu akcesyjnego i nadal przejawia głęboko zakorzenione autorytarne rozumienie systemu prezydenckiego;

4. uznaje strategiczne i geopolityczne znaczenie Turcji oraz jej rosnącą obecność i wpływ na obszarach o krytycznym znaczeniu dla bezpieczeństwa międzynarodowego, takich jak region Morza Czarnego, w tym Ukraina, i Bliski Wschód; przypomina, że Turcja jest partnerem strategicznym i sojusznikiem NATO, a także krajem, z którym UE utrzymuje bliskie stosunki w dziedzinie bezpieczeństwa, handlu, gospodarki i migracji; z zadowoleniem przyjmuje ściślejszą współpracę między Turcją a UE, do której rząd turecki często się odnosi, ale podkreśla, że nie może to w żaden sposób zastąpić niezbędnych rzeczywistych postępów, które Turcja jako kraj kandydujący musi poczynić, by spełnić podstawowe wymogi akcesyjne; podkreśla w związku z tym, że w procesie akcesyjnym nie ma drogi na skróty i że nie można wysunąć żadnego argumentu, aby uniknąć dyskusji na temat zasad demokratycznych, które leżą u podstaw tego procesu;
5. zauważa, że w sprawozdaniu Komisji dotyczącym Turcji za 2024 r. przedstawiono bardziej pozytywny obraz wdrażania reform w kontekście procesu akcesyjnego Turcji niż w sprawozdaniu dotyczącym Turcji za 2023 r., przechodząc od dalszego pogorszenia do „braku postępów” w odniesieniu do kwestii praworządności i praw człowieka; jest jednak zdania, że przynajmniej w kluczowych obszarach, takich jak: demokracja, praworządność i prawa podstawowe, wynika to z faktu, że osiągnięto już bardzo niski poziom i sytuacja ta pozostała bez zmian;
6. odnotowuje ponadto subtelne przesunięcie punktu ciężkości w sprawozdaniu dotyczącym Turcji za 2024 r. w porównaniu ze sprawozdaniem za 2023 r. z procesu akcesyjnego na partnerstwo strategiczne między Unią Europejską a Turcją; jest zdania, że krytyczny stan procesu akcesyjnego skłania Komisję i Radę do skupienia się jedynie na wymiarze partnerstwa w stosunkach między UE a Turcją, co znalazło również odzwierciedlenie we wspólnych komunikatach w sprawie stanu stosunków między UE a Turcją z 29 listopada 2023 r. i z 22 marca 2021 r.; podkreśla rosnącą tendencję do kładzenia nacisku na inne ramy stosunków, co może odbywać się kosztem procesu akcesyjnego;

Istota procesu akcesyjnego – demokracja, praworządność i prawa podstawowe

7. uważa, że jeśli chodzi o prawa człowieka i praworządność, niedawne rezolucje Parlamentu na ten temat pozostają aktualne w świetle utrzymującej się tragicznej sytuacji w zakresie praw człowieka i regresu demokracji w Turcji w ciągu ostatniego roku; w pełni popiera ostatnie rezolucje Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy oraz powiązane sprawozdanie jego komitetu monitorującego, a także rezolucje przyjęte przez Komitet Ministrów Rady Europy, w których to rezolucjach szczegółowo przedstawiono poważne braki w przestrzeganiu praw człowieka, o jakich stale informują lokalne i międzynarodowe organizacje praw człowieka;
8. zauważa deklarowane zaangażowanie rządu tureckiego na rzecz reformy sądownictwa oraz wprowadzenie środków o charakterze organizacyjnym; podkreśla jednak potrzebę wprowadzenia środków strukturalnych gwarantujących niezależność sądów; głęboko ubolewa, że mimo strategii reform obejmującej dziewięć pakietów reform sądownictwa, stan niezawisłości sądownictwa w Turcji pozostaje zdewastowany w wyniku systematycznej ingerencji rządu w system sądownictwa i jego politycznej instrumentalizacji; w związku z tym ubolewa z powodu osłabienia pozostałych mechanizmów kontroli zgodności z konstytucją, w szczególności wniosków indywidualnych, a także częstych naruszeń sprawiedliwości proceduralnej;
9. jest zaniepokojony prześladowaniem przedstawicieli zawodów prawniczych, w tym w postaci ostatnio wniesionego przez prokuraturę generalną w Stambule powództwa o usunięcie kierownictwa stambulskiej Izby Adwokackiej, któremu postawiono zarzuty „rozpowszechniania propagandy na rzecz organizacji terrorystycznej” i „publicznego rozpowszechniania informacji wprowadzających w błąd” za złożenie wniosku o dochodzenie w sprawie zabójstwa dwóch kurdyjskich dziennikarzy w Syrii, a także uwięzieniem jednego z członków zarządu stambulskiej Izby Adwokackiej w następstwie jego wyjazdu do Strasburga, gdzie spotkał się z instytucjami Rady Europy;
10. jest zaniepokojony rażącym brakiem wykonania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, w tym w sprawie posła Cana Atalaya, co doprowadziło do poważnego kryzysu sądowego, ponieważ Sąd Kasacyjny złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przeciwko dziewięciu sędziom Trybunału Konstytucyjnego; jest zaniepokojony niedawnym orzeczeniem Sądu Kasacyjnego o uchyleniu wyroków i zwolnieniu terrorystów biorących udział w ataku ISIS na lotnisku Atatürk w Stambule w 2016 r., w którym śmierć poniosło 45 osób;
11. wzywa Turcję do zwiększenia zaangażowania na rzecz rządów demokratycznych, zwłaszcza w postaci reform gwarantujących niezależność sądownictwa; odnotowuje niedawne ogłoszenie czwartej strategii reformy sądownictwa na lata 2025–2029; wzywa rząd turecki, by zamiast powierzchownych zmian wprowadzanych dotychczas w oparciu o powtarzające się pakiety reform i plany działania przeprowadził gruntowną, od dawna oczekiwaną reformę, która dzięki prawdziwej woli politycznej wyeliminuje poważne i strukturalne niedociągnięcia tureckiego sądownictwa; podkreśla, że położenie kresu politycznej ingerencji w sądownictwo nie wymaga żadnej strategii ani pakietu reform, a jedynie woli politycznej;

12. jest nadal głęboko zaniepokojony ciągłym pogarszaniem się standardów demokratycznych i nieustającymi represjami ze strony władz tureckich wobec wszelkich krytycznych głosów, które to represje przejawiają się coraz większą liczbą represyjnych przepisów, regularnym nadużywaniem przepisów antyterrorystycznych, w tym ich stosowaniem wobec małoletnich (np. w sprawie Kız Çocukları Davası), nieproporcjonalnym wykorzystywaniem przepisów dotyczących znieważenia urzędnika publicznego, powszechnym wykorzystywaniem tajnych świadków i nieaktywnych spraw w nieprawidłowych postępowaniach sądowych oraz powtarzającą się praktyką nadużywania nocnych aresztowań i przeszukań domów w celu przedstawienia osób będących ich celem jako wyjątkowo niebezpiecznych;
13. z zadowoleniem przyjmuje wycofanie w listopadzie 2024 r. projektu zmiany tureckich przepisów o szpiegostwie, znanego jako ustawa o „agentach wpływu”; wzywa władze tureckie, by w przyszłości powstrzymały się od ponownego wprowadzania podobnych zbyt szerokich i niejasnych przepisów, biorąc pod uwagę poważne ryzyko, że zostaną one wykorzystane jako narzędzie dalszej kryminalizacji legalnej działalności organizacji społeczeństwa obywatelskiego w tym kraju; wzywa władze tureckie do dopilnowania, by niedawno przyjęta ustawa o cyberbezpieczeństwie służyła uzasadnionemu celowi, jakim jest ochrona prywatności danych i bezpieczeństwa narodowego, a nie umożliwiała potencjalne naruszenia praw podstawowych ani stała się kolejnym narzędziem dalszych represji; podkreśla, że aparat sądowy pozostaje bardzo restrykcyjny, a złożona sieć przepisów służy jako narzędzie systematycznej kontroli i uciszania wszelkich krytycznych głosów, czego przykładem jest ustawa o mediach społecznościowych z 2020 r., ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy z 2021 r. i ustawa o dezinformacji z 2022 r.;
14. jest zaniepokojony niedawnym zatwierdzeniem przepisów prawnych przyznających nadzwyczajne uprawnienia Państwowej Radzie Nadzorczej (DDK) i Funduszowi Gwarantowania Depozytów Oszczędnościowych (TMSF), w tym możliwości odwołania przez tę radę urzędników państwowych wszelkich kategorii i szczebli oraz powoływania komisarzy, z czego można korzystać w sposób arbitralny;
15. wzywa władze tureckie, by zaprzestały poważnego ograniczania podstawowych wolności – w szczególności wolności wypowiedzi, zgromadzania się i stowarzyszania się – oraz ciągłych ataków na prawa podstawowe m.in. członków opozycji, obrońców praw człowieka, prawników, związkowców, członków mniejszości, dziennikarzy, pracowników akademickich, artystów i działaczy społeczeństwa obywatelskiego; zdecydowanie potępia niedawne fale masowych aresztowań i zatrzymań pod zarzutami o podłożu politycznym oraz pod zarzutami rzekomych powiązań terrorystycznych, np. polityków, pracowników naukowych i dziennikarzy, w tym aresztowanie Elif Akgül, niezależnej dziennikarki, Yıldıza Tara, redaktora naczelnego serwisu informacyjnego LGBT+ Kaos GL, oraz Endera İmreka, felietonisty „Evrensel daily”, oraz Joakima Medina, szwedzkiego dziennikarza dla ETC, którzy są dobrze znani z aktywności na rzecz praw człowieka;
16. zdecydowanie potępia niedawne aresztowanie i zatrzymanie szwedzkiego dziennikarza Joakima Medina; przypomina, że wolność prasy jest prawem podstawowym i podstawową wartością UE; zdecydowanie potępia oskarżenia skierowane przeciwko Joakimowi Medinowi, które opierają się wyłącznie na jego pracy dziennikarskiej, i w związku z tym domaga się jego natychmiastowego i bezwarunkowego uwolnienia oraz innych dziennikarzy uwięzionych za korzystanie z wolności słowa;
17. ubolewa nad ciągłym ściganiem, cenzurą i nękaniami dziennikarzy i niezależnych mediów, które pozbawia ich swobody wykonywania obowiązków zawodowych i informowania opinii publicznej, co ma zasadnicze znaczenie dla funkcjonowania demokratycznego społeczeństwa; wzywa władze tureckie, by powstrzymały się od dalszych ataków na niezależne media oraz przestrzegały praw podstawowych i wolności obywatelskich, takich jak wolność słowa i prasy; jest nadal głęboko zaniepokojony obowiązującymi przepisami, które blokują otwarty i wolny internet i przewidują surowe kary pozbawienia wolności za posty w mediach społecznościowych, a także licznymi blokadami dostępu i nakazami usunięcia treści oraz ciągłym wykorzystywaniem Najwyższej Rady Radiofonii i Telewizji (RTÜK) do tłumienia krytyki w mediach, a nawet represjonowania mediów uznawanych za szerzące „pesymizm” zamiast pozytywnych wiadomości;
18. uznaje pozytywne zmiany związane z częściowym zniesieniem przez ministra spraw wewnętrznych ograniczeń dotyczących cotygodniowych milczących manifestacji Sobotnich Matek – Cumartesi Anneleri – na placu Galatasaray w Stambule oraz niedawnym uniewinnieniem wszystkich 46 osób ściganych od ponad 6 lat w sprawie dotyczącej 700. zgromadzenia tej organizacji w sierpniu 2018 r.; apeluje o całkowite zniesienie wszelkich ograniczeń ich pokojowych protestów w pełnej zgodności z odnośnym orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego oraz o zakończenie toczącej się sprawy sądowej przeciwko członkom i sympatykom tej organizacji; jest zaniepokojony trwającym procesem przeciwko wybitnej obrończynie praw człowieka Nimet Tanrikulu, zwolnionej 4 marca 2025 r. po spędzeniu 94 dni w areszcie tymczasowym; wzywa władze tureckie, by doprowadziły do natychmiastowego zwolnienia wszystkich osób zatrzymanych za korzystanie z podstawowych wolności;
19. jest nadal zbulwersowany ciągłym lekceważeniem przełomowych orzeczeń ETPC i niestosowaniem się do nich przez władze tureckie, a w szczególności przez tureckie sądownictwo; ponownie potępia rażące nadużywanie przez Turcję systemu sądowego oraz odmowę zwolnienia z aresztu obrońcy praw człowieka Osmana Kavali i polityków opozycji Selahattina Demirtaşa i Figen Yüksekdağ, w związku z czym wobec Turcji toczy się w Radzie Europy historyczne postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, o długo oczekiwanych, ale jeszcze nieokreślonych konsekwencjach; jest oburzony niedawnym wniesieniem i przyjęciem nowego aktu oskarżenia przeciw Selahattinowi Demirtaşowi, w którym Prokuratura Generalna w Diyarbakır wnioskuje o karę do 15 lat

pozbawienia wolności i zakaz prowadzenia działalności politycznej na podstawie kilku przemówień wygłoszonych w 2016 r.; wzywa Turcję do pełnego zastosowania się do wyroków ETPC dotyczących osób zaginionych i nieruchomości na Cyprze (m.in. w sprawie Fokas); ubolewa nad politycznie motywowanym charakterem tych oskarżeń, wpisujących się w szerszy schemat szykan sądowych; wzywa Turcję do pełnego wdrożenia wszystkich wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zgodnie z art. 46 europejskiej konwencji praw człowieka oraz z bezwarunkowymi obowiązkami wynikającymi z art. 90 tureckiej konstytucji; wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie, by wykorzystały wszystkie kanały dyplomatyczne do nakłonienia Turcji do wykonania odnośnych wyroków ETPC, a także by rozważyły wprowadzenie warunkowości finansowania w zależności od stosowania się do orzeczeń ETPC;

20. wzywa Turcję do przestrzegania decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 24 stycznia 2008 r., w której uznano Turcję za winną naruszenia art. 2 europejskiej konwencji praw człowieka ze względu na niemożność zlokalizowania przez Turcję i postawienia przed sądem sprawców zabójstw Tassosa Isaaka i Solomosa Solomou, popełnionych na Cyprze w 1996 r.; wzywa władze tureckie do wykonania międzynarodowych nakazów aresztowania przeciwko podejrzanym o zabójstwo i przekazania ich Republice Cypryjskiej;
21. wyraża głębokie zaniepokojenie tragiczną sytuacją w tureckich więzieniach wynikającą z poważnego przeludnienia i złych warunków życia, przy czym według doniesień – m.in. Rady Europy – tortury i złe traktowanie są powszechne, a dostęp do zaspokojenia podstawowych potrzeb, takich jak higiena i informacje, jest poważnie ograniczony; jest szczególnie zaniepokojony warunkami, w jakich przetrzymywani są więźniowie w podeszłym wieku lub poważnie chorzy, jak w przypadku Soydana Akay'ego, który jest bezpodstawnie przetrzymywany w więzieniu; wzywa do jego natychmiastowego uwolnienia ze względów humanitarnych i zdrowotnych; jest zaniepokojony ciągłym stosowaniem poniżających rewizji osobistych w więzieniach i innych miejscach zatrzymań oraz ciągłym nękaniami posła Ömera Faruka Gergerlioğlu, wobec którego toczy się obecnie sześć postępowań o pozbawienie go mandatu parlamentarnego i immunitetu, m.in. za potępienie tej praktyki;
22. zdecydowanie potępia decyzję tureckiego rządu o odwołaniu po wyborach lokalnych w marcu 2024 r. demokratycznie wybranych burmistrzów co najmniej 13 gmin i powiatów (Hakkari, Mardin, Batman, Halfeti, Tunceli, Bahçesaray, Akdeniz, Siirt, Van i Kağızman, w których wybory wygrali kandydaci partii DEM, oraz Esenyurt, Ovacık i Şişli, w których wybory wygrali kandydaci partii CHP) oraz o zastąpieniu ich komisarzami rządowymi mianowanymi przez ministerstwo spraw wewnętrznych; uważa tę długoletnią praktykę powoływania komisarzy za jawny atak na najbardziej podstawowe zasady demokracji lokalnej; wzywa władze tureckie do natychmiastowego zaprzestania i cofnięcia represji wobec opozycji politycznej oraz do poszanowania praw wyborców do wyboru swoich przedstawicieli zgodnie z zaleceniami Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy oraz Komisji Weneckiej; ponownie wzywa wiceprzewodniczącą / wysoką przedstawicielkę, aby rozważyła nałożenie środków ograniczających w ramach globalnego systemu sankcji UE za naruszenia praw człowieka na urzędników tureckich pełniących rolę komisarzy i na osoby ich powołujące; potępia surowe represje wobec protestujących przeciwko odwołaniu wybranych burmistrzów, w tym arbitralne zatrzymanie setek demonstrantów, z których część stanowili małoletni; uważa, że decyzja rządu tureckiego o powrocie do tej praktyki po ostatnich wyborach lokalnych w marcu 2024 r. jest wyraźnym sygnałem braku zaangażowania rządu tureckiego w eliminację niedociągnięć w obszarze demokracji w tym kraju i jest wyraźnie sprzeczna z deklarowaną gotowością do ożywienia procesu akcesyjnego, gdyż takie działania podważają perspektywy silniejszego i bardziej kompleksowego partnerstwa z UE i szkodzą długoterminowym postępom w kierunku ściślejszej współpracy;
23. ubolewa z powodu ciągłych ataków na partie polityczne i członków opozycji, którzy znajdują się pod coraz większą presją; z całą mocą potępia niedawne aresztowanie i usunięcie ze stanowiska burmistrza Stambułu Ekrema İmamoğlu z CHP, a także burmistrzów Şişli i Beylikdüzü, w ramach dwóch odrębnych dochodzeń w sprawie domniemanej korupcji i zarzutów związanych z terroryzmem, prowadzonych wobec łącznie 106 podejrzanych; podkreśla, że te ostatnie sprawy, które znajdują się na długiej liście 42 dochodzeń administracyjnych i 51 dochodzeń sądowych od czasu wyboru İmamoğlu w 2019 r., wszczęto zaledwie kilka dni przed wewnętrznymi wyborami partyjnymi, w których miał on zostać nominowany na kandydata na prezydenta, oraz dzień po kwestionowanej decyzji Uniwersytetu Stambulskiego o cofnięciu jego dyplomu, którego posiadanie jest warunkiem niezbędnym do sprawowania urzędu prezydenta; jest zbulwersowany decyzją o tymczasowym zakazie wszelkich demonstracji w Stambule i innych prowincjach w całym kraju, a także ograniczeniami w dostępie do mediów społecznościowych; potępia surowe tłumienie przez władze tureckie pokojowych masowych protestów, w tym zatrzymanie niemal 2000 osób, w tym wielu studentów, oraz ściganie setek z nich w masowych procesach prowadzonych w pośpiechu i bez dowodów popełnienia przestępstwa; wyraża głębokie zaniepokojenie bezprawnym aresztowaniem Esili Ayık, studentki fotografii z Gandawy, zatrzymanej 8 kwietnia 2025 r. podczas protestów w Stambule, w szczególności z uwagi na fakt, że wymaga ona leczenia serca i nerek; wzywa do natychmiastowego uwolnienia wszystkich osób nadal przetrzymywanych oraz do uniewinnienia wszystkich osób ściganych za korzystanie z przysługujących im praw podstawowych; ubolewa nad aresztowaniami, zatrzymaniami i deportacjami miejscowych i zagranicznych dziennikarzy relacjonujących protesty, co stanowi naruszenie wolności prasy; wzywa władze tureckie do szybkiego i skutecznego zbadania wszystkich zarzutów nękania i nadmiernego użycia siły wobec demonstrantów oraz do utrzymania wolności zgromadzeń i prawa do protestowania; uważa, że ataki na İmamoğlu stanowią politycznie motywowane działania mające na celu uniemożliwienie uprawnionemu kandydatowi startowania w nadchodzących wyborach oraz że w ten sposób obecne władze tureckie coraz bardziej spychają kraj w kierunku pełnego autorytaryzmu; ubolewa nad brakiem zdecydowanej i jednolitej reakcji UE na te alarmujące wydarzenia;

24. ponadto wyraża zaniepokojenie niedawnymi odrębnymi sprawami przeciwko Rizie Akpolatowi, burmistrzowi stambulskiego okręgu Beşiktaş z ramienia CHP, Alaattinowi Köşelerowi, burmistrzowi stambulskiego okręgu Beykoz z ramienia CHP, Cemowi Aydınowi, przewodniczącemu młodzieżówki CHP oraz Ümitowi Özdağowi, przewodniczącemu partii Zafer; jest zbulwersowany brutalnymi i nieustającymi represjami wobec wszelkiego rodzaju krytyki, które władze tureckie w ostatnim czasie rozciągają na wszystkie sektory tureckiego społeczeństwa, o czym świadczą m.in. sprawa Ayşe Barım, znanej menedżerki talentów, pozbawionej wolności od 27 stycznia 2025 r. w związku z zarzutem udziału w protestach w parku Gezi 12 lat temu, śledztwo wszczęte przeciwko prezesowi i dyrektorowi głównej grupy biznesowej w kraju TÜSIAD – Orhanowi Turanowi i Ömerowi Arasowi – oraz akt oskarżenia mający na celu wymierzenie kar wieloletniego pozbawienia wolności przeciwko redaktorowi naczelnemu Halk TV Suatowi Toktaşowi oraz dziennikarzom Sedzie Selek, Barışowi Pehlivanowi, Serhanowi Askerowi i Kürşadowi Oğuzowi, którzy zostali tymczasowo uniewinnieni; jest zaniepokojony udziałem w tych i innych sprawach niedawno mianowanego prokuratora generalnego w Stambule Akına Gürleka, który od dawna zajmuje różne stanowiska w głośnych sprawach dotyczących polityków, co może dać podstawy do rozważenia zastosowania środków ograniczających w ramach systemu sankcji UE za naruszenia praw człowieka; jest również zaniepokojony rosnącą presją finansową na gminy opozycyjne i kontrowersyjnymi zapowiedziami, np. na temat ośrodków opieki dziennej prowadzonych przez gminy opozycyjne;
25. wyraża głębokie zaniepokojenie pogorszeniem się sytuacji w zakresie praw kobiet i przemocy ze względu na płeć oraz wzrostem liczby kobietobójstw w Turcji w 2024 r., która była najwyższa od 2010 r., czyli roku poprzedzającego podpisanie konwencji stambulskiej; ponownie zdecydowanie potępia wycofanie się Turcji dekretem prezydenckim z tej umowy międzynarodowej i ponawia apel o cofnięcie tej decyzji; wzywa władze tureckie do poprawy ram prawnych i ich wdrażania, w tym przez pełne wdrożenie ustawy o ochronie nr 6284, aby skutecznie zwalczać wszelkie formy przemocy wobec kobiet i praktykę tak zwanych zabójstw honorowych, położyć kres utrzymującej się polityce bezkarności przez pociągnięcie sprawców do odpowiedzialności, a także dążyć do równouprawnienia płci, szczególnie w odniesieniu do udziału kobiet w procesach decyzyjnych i politycznych; ostrzega przed dalszym naruszaniem praw kobiet, którego przykładem jest niedawno wprowadzony przez Turcję zakaz wyboru cięcia cesarskiego w prywatnych ośrodkach medycznych bez uzasadnienia medycznego, co stanowi niedopuszczalne naruszenie autonomii cielesnej kobiet;
26. zdecydowanie potępia ciągłe naruszenia i brak ochrony praw podstawowych osób LGBTI+ w Turcji, w tym coraz częstsze nawoływanie do nienawiści, wzrost liczby przestępstw z nienawiści i dyskryminacyjnej retoryki, a także ciągłe utrwalanie stereotypów w mediach na podstawie orientacji seksualnej i tożsamości płciowej; ubolewa, że ta utrzymująca się dyskryminacja jest często uznawana przez władze, o czym świadczą masowe zatrzymania podczas marszu równości w marcu 2023 r. i zakaz organizacji marszu w 2024 r., a jednocześnie zezwolenie na marsze anty-LGBTI+; wzywa władze Turcji, by zaprzestały zakazywania działań przeciwko homofobii, w tym parad równości, ze skutkiem natychmiastowym;
27. z zadowoleniem przyjmuje pogłębiony dialog z mniejszościami chrześcijańskimi, jednak podkreśla, że nie odnotowano znaczących postępów w zakresie ochrony praw mniejszości etnicznych i religijnych, w szczególności w odniesieniu do ich osobowości prawnej, w tym praw greckiej ludności prawosławnej na wyspach Gökçeada (Imroz) i Bozcaada (Tenedos); wzywa Turcję do wdrożenia odnośnych zaleceń Komisji Weneckiej i wszystkich odnośnych orzeczeń ETPC; zauważa z zaniepokojeniem, że przedstawiciele różnych wyznań, w tym społeczności niemuzułmańskich i alewitów, nadal napotykają przeszkody biurokratyczne podczas prób rejestrowania miejsc kultu; podkreśla, że stanowi to naruszenie prawa do wolności religii i przekonań; wzywa Turcję do przyjęcia długo oczekiwanego rozporządzenia w sprawie wyboru członków zarządów w fundacjach mniejszości niemuzułmańskich kontrolujących szpitale wspólnotowe; ponawia swój apel do Turcji o poszanowanie roli Patriarchatu Ekumenicznego Chryścjan Ortodoksyjnych na całym świecie oraz uznanie jego osobowości prawnej i publiczne stosowanie kościelnego tytułu Patriarchy Ekumenicznego; wzywa Turcję do pełnego poszanowania i ochrony wyjątkowej powszechnej wartości Hagia Sophia i muzeum Chora, wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO; zauważa z zaniepokojeniem, że Turcja nadal nie wdrożyła dwóch decyzji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO z 2021 i 2023 r., które dotyczą jej obowiązków w zakresie wprowadzenia specjalnych środków ochrony tych pomników; ubolewa nad brakiem ochrony klasztoru Panagia Sumela, który został zaproponowany do wpisania na listę obiektów światowego dziedzictwa UNESCO; podkreśla potrzebę zniesienia restrykcji dotyczących kształcenia, mianowania i sukcesji duchownych; z zadowoleniem przyjmuje planowane ponowne otwarcie seminarium na wyspie Chalki oraz wzywa do usunięcia wszelkich przeszkód w jego prawidłowym funkcjonowaniu; wzywa władze tureckie do skutecznego prowadzenia dochodzeń i ścigania osób odpowiedzialnych za wszelkie przestępstwa z nienawiści, w tym nawoływanie do nienawiści, popełniane wobec mniejszości; potępia antysemitckie wypowiedzi w mediach ze strony urzędników wysokiego szczebla po atakach terrorystycznych Hamasu na Izrael z 7 października 2023 r.; zauważa, że wszystkie te praktyki wobec jakiegokolwiek mniejszości religijnej są niezgodne z wartościami UE;
28. z zadowoleniem przyjmuje niedawny apel Abdullaha Öcalana do PKK o złożenie broni i rozwiązanie partii oraz o zaangażowanie się w proces pokojowy jako historyczny i długo oczekiwany krok, mogący położyć kres 40 latom przemocy, która przyniosła śmierć ponad 40 000 osób; wyraża uznanie dla starań podejmowanych przez wszystkie zainteresowane strony w celu ułatwienia tych zmian, w tym dla konstruktywnego podejścia różnych przywódców politycznych, zapoczątkowanego przez lidera MHP Devleta Bahçeliego, przyznania delegacji partii DEM wizyt w więzieniu İmralı oraz szeroko zakrojonych konsultacji prowadzonych przez tę partię z innymi partiami politycznymi; podkreśla, że stanowi to istotną szansę i że musi po tym nastąpić pluralistyczny proces polityczny,

w którym znaczącą rolę odegra parlament turecki, a celem tego procesu będzie pokojowe i trwałe rozwiązanie kwestii kurdyjskiej w jej aspektach politycznych, społecznych, demokratycznych i związanych z bezpieczeństwem; podkreśla potrzebę przestrzegania praw człowieka, pluralizmu politycznego i poszanowania praw obywatelskich wszystkich obywateli, w tym Kurdów; ubolewa nad ciągłymi represjami politycznymi, szykanami sądowymi oraz ograniczeniami praw kulturowych i językowych, z którymi borykają się obywatele pochodzenia kurdyjskiego, co podważa zasady demokracji i spójność społeczną;

Współpraca regionalna i stosunki dobrosąsiedzkie

29. nadal wyraża uznanie dla Turcji za przyjęcie około 3,1 mln uchodźców, w tym 2,9 mln Syryjczyków w ramach ochrony tymczasowej w 2024 r. i 3,2 mln w 2023 r.; ponownie podkreśla znaczenie współpracy Turcji dla skutecznego i uporządkowanego zarządzania przepływami migracyjnymi; ponadto z zadowoleniem przyjmuje fakt, że od 2011 r. UE przeznaczyła blisko 10 mld EUR na pomoc Turcji w przyjmowaniu uchodźców; zauważa, że część finansowania unijnego przeznaczono na wzmocnienie tureckich zdolności w zakresie kontroli granic i powstrzymywania uchodźców; z zadowoleniem przyjmuje decyzję UE o przeznaczeniu dodatkowego 1 mld EUR w grudniu 2024 r. na dalsze wsparcie opieki zdrowotnej, edukacji i integracji uchodźców w Turcji po upadku reżimu Assada; jednocześnie zauważa, że środki te zadeklarowano już w maju 2024 r., a zatem nie stanowią one nowych środków; wzywa Komisję do zapewnienia najwyższej przejrzystości i dokładności podczas przydziału środków oraz do dopilnowania, aby projekty finansowane przez UE, w szczególności te związane z ośrodkami detencyjnymi i kontrolą graniczną, były zgodne ze wszystkimi odpowiednimi standardami praw człowieka; jest zaniepokojony wiarygodnymi doniesieniami ujawniającymi poważne naruszenia praw człowieka w finansowanych przez UE ośrodkach detencyjnych w Turcji i wzywa Komisję do wszczęcia przejrzystego i niezależnego przeglądu tej kwestii; zauważa z zaniepokojeniem, że w ostatnich latach w Republice Cypryjskiej odnotowano stały wzrost liczby wniosków o azyl; przypomina Turcji, że zobowiązała się do wdrożenia wszelkich niezbędnych środków w celu zamknięcia istniejących szlaków nielegalnej migracji oraz do zapobieżenia powstawaniu nowych morskich lub lądowych szlaków nielegalnej migracji z Turcji do UE, a zwłaszcza do Grecji i Republiki Cypryjskiej; zwraca uwagę na ryzyko związane z ewentualną instrumentalizacją migrantów przez rząd turecki; podkreśla potrzebę zapewnienia ochrony wszystkich praw i wolności uchodźców i migrantów; wzywa Turcję do zapewnienia pełnego i niedyskryminacyjnego wdrożenia wspólnego oświadczenia UE–Turcja z 2016 r. i umowy o readmisji między UE a Turcją w odniesieniu do wszystkich państw członkowskich, w tym Republiki Cypryjskiej; wyraża ostrożną nadzieję, że rozwój wydarzeń w Syrii stopniowo pozwoli na powrót do domu coraz większej liczby uchodźców; przypomina, że powroty powinny odbywać się wyłącznie na zasadzie dobrowolności oraz w warunkach bezpieczeństwa i godności; polityka powtarzające się brutalne ataki na uchodźców i migrantów, podsycane ksenofobiczną retoryką wśród polityków i społeczności przyjmujących; wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie UE do intensyfikacji starań na rzecz zachowania przestrzeni do działań humanitarnych i ochronnych dla uchodźców syryjskich w Turcji oraz do utrzymania zasady non-refoulement jako podstawy polityki UE;
30. ponownie wyraża zdecydowane zainteresowanie zapewnieniem stabilności i bezpieczeństwa we wschodniej części obszaru śródziemnomorskiego; z zadowoleniem przyjmuje dalszą deeskalację i pozytywną dynamikę w tym regionie oraz niedawny pozytywny klimat wznowienia stosunków między Turcją a Grecją mimo wciąż nierozwiązanych kwestii, które kładą się cieniem na stosunki dwustronne; ubolewa, że Turcja nadal kwestionuje suwerenność i suwerenne prawa państw członkowskich UE, takich jak Grecja i Republika Cypryjska, w tym przez promowanie doktryny „błękitnej ojczyzny”; podkreśla, że choć liczba przypadków naruszania przez Turcję greckiej przestrzeni powietrznej drastycznie spadła, to liczba przypadków naruszania greckich wód terytorialnych wzrosła w porównaniu z 2023 r., a tureckie statki regularnie prowadziły nielegalną działalność połowową na greckich wodach terytorialnych; wyraża głębokie zaniepokojenie faktem, że Turcja nadal podtrzymuje formalną groźbę wojny przeciwko Grecji (casus belli), gdyby Grecja skorzystała z przysługującego jej prawa do rozszerzenia swoich wód terytorialnych do 12 mil morskich na Morzu Egejskim, zgodnie z artykułem 3 Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza; wzywa Turcję, by w pełni szanowała suwerenność wszystkich państw członkowskich UE na ich morzach terytorialnych i w ich przestrzeni powietrznej, a także ich inne suwerenne prawa – w tym prawo do poszukiwania i eksploatacji zasobów naturalnych – wynikające z prawa UE i prawa międzynarodowego, w tym z Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS), która stanowi część dorobku prawnego UE; przypomina, że protokół ustaleń Turcja–Libia w sprawie delimitacji jurysdykcji morskich na Morzu Śródziemnym narusza suwerenne prawa państw trzecich, jest niezgodny z prawem morza i nie może wywoływać żadnych skutków prawnych względem państw trzecich;
31. ubolewa, że problem cypryjski pozostaje nierozwiązany, i wzywa do poważnego ponownego zaangażowania i wykazania woli politycznej przez wszystkie strony w celu prowadzenia pokojowych negocjacji pod auspicjami ONZ zmierzających do osiągnięcia rzeczywistego postępu w rozmowach w sprawie rozwiązania kwestii cypryjskiej; z zadowoleniem przyjmuje wznowienie nieformalnych rozmów pod auspicjami Sekretarza Generalnego ONZ w dniach 18–19 marca 2025 r. w konstruktywnej atmosferze, w której obie strony jasno zobowiązały się do poczynienia postępów i kontynuowania dialogu; z zadowoleniem przyjmuje porozumienie między obiema stronami w sprawie otwarcia czterech przejść granicznych, rozminowywania, utworzenia komitetu ds. młodzieży oraz uruchomienia projektów dotyczących środowiska i energii słonecznej w ramach nowego zestawu środków budowy zaufania; zachęca wszystkie strony, by wykorzystały ten impuls do wznowienia negocjacji;

32. zdecydowanie potwierdza swoje stanowisko, że jedynym rozwiązaniem problemu cypryjskiego jest sprawiedliwe, kompleksowe, wykonalne i demokratyczne porozumienie, również w odniesieniu do aspektów zewnętrznych, w uzgodnionych ramach ONZ, w oparciu o dwuwspólnotową i dwustrefową federację, z jednolitą międzynarodową osobowością prawną, jednolitą suwerennością, jednolitym obywatelstwem i równością polityczną, jak określono w odnośnych rezolucjach Rady Bezpieczeństwa ONZ, z poszanowaniem uzgodnionych obszarów konwergencji i ram określonych przez Sekretarza Generalnego ONZ oraz zgodnie z prawem międzynarodowym i z poszanowaniem zasad, na których opiera się Unia; zdecydowanie potępia próby Turcji mające na celu podniesienie statusu separatystycznego podmiotu na okupowanym Cyprze, w tym poprzez Organizację Państw Turkickich, i wzywa wszystkie państwa do poszanowania suwerenności Cypru zgodnie z rezolucjami Rady Bezpieczeństwa ONZ; wzywa do jak najszybszego wznowienia negocjacji w sprawie ponownego zjednoczenia Cypru pod auspicjami Sekretarza Generalnego ONZ, od punktu, w którym przerwano je w Crans-Montana w 2017 r.; wzywa Turcję do porzucenia niedopuszczalnej propozycji rozwiązania dwupaństwowego na Cyprze i do powrotu do uzgodnionych podstaw rozwiązania oraz ram wyznaczonych przez ONZ; ponadto wzywa Turcję, by wycofała swoje wojska z Cypru oraz powstrzymała się od wszelkich jednostronnych działań, które utrwaliłyby stały podział wyspy, i od działań zmieniających równowagę demograficzną;
33. wzywa Turcję do poszanowania statusu strefy buforowej i mandatu Sił Pokojowych ONZ na Cyprze (UNFICYP); ponawia swój apel o współpracę między Republiką Cypryjską, Turcją, Zjednoczonym Królestwem i ONZ w celu wdrożenia konkretnych środków na rzecz demilitaryzacji strefy buforowej oraz poprawy bezpieczeństwa na wyspie; wzywa Turcję i przywódców Cypryjczyków tureckich do odwrócenia skutków wszelkich jednostronnych działań i naruszeń na terytorium i w pobliżu strefy buforowej oraz do powstrzymania się od dalszych takich działań i prowokacji; potępia trwające „otwieranie” dzielnicy Warosia przez Turcję, ponieważ zmienia to na niekorzyść sytuację w tym miejscu, podważa wzajemne zaufanie i negatywnie wpływa na perspektywy wznowienia bezpośrednich rozmów w sprawie kompleksowego rozwiązania problemu cypryjskiego; apeluje do Turcji, by wycofała się z nielegalnych działań naruszających rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 550(1984) i nr 789(1992) w sprawie dzielnicy Warosia, w których wezwano Turcję do przekazania dzielnicy jej prawowitym mieszkańcom pod tymczasową administracją ONZ, a także do wycofania się ze Strovilii i ułatwienia pełnego wdrożenia porozumienia z Pily;
34. Ponownie wyraża zaniepokojenie wszelkimi jednostronnymi działaniami mającymi na celu ugruntowanie trwałego podziału Cypru zamiast jego zjednoczenia; w tym kontekście potępia niedawną bezprawną wizytę prezydenta Erdoğan na terytoriach okupowanych Republiki Cypryjskiej jak również jego prowokacyjne oświadczenia zagrażające wysiłkom ONZ-u, UE, całej wspólnoty międzynarodowej i innych zaangażowanych stron na rzecz wznowienia merytorycznych negocjacji w uzgodnionych ramach; ubolewa, że tego rodzaju jednostronne działania są równoznaczne z bezpośrednią i bezprawną ingerencją skierowaną przeciwko interesom społeczności cypryjskich Greków i cypryjskich Turków;
35. ponawia swój apel do Turcji o zapewnienie tureckiej wspólnotie cypryjskiej niezbędnej przestrzeni, aby mogła działać zgodnie ze swoją rolą prawowitej wspólnoty na wyspie, co jest prawem gwarantowanym przez konstytucję Republiki Cypryjskiej; ponawia apel do Komisji o wzmoczenie starań na rzecz nawiązania kontaktu z turecką wspólnotą cypryjską, tak aby ułatwić rozwiązanie problemu cypryjskiego, i przypomina, że jej miejsce jest w Unii Europejskiej; wzywa wszystkie zaangażowane strony do wykazania większej odwagi przy zbliżaniu społeczności; podkreśla, że po kompleksowym rozwiązaniu problemu cypryjskiego na całej wyspie musi zostać wdrożony dorobek prawny UE;
36. odnotowuje istotne prace Komisji ds. Osób Zaginionych na Cyprze i apeluje o poprawę dostępu do okupowanych stref wojskowych tureckiej armii, dostępu do jej archiwów wojskowych oraz informacji o przenoszeniu szczątków z dawnego do nowego miejsca pochówku; jest nadal głęboko zaniepokojony ograniczeniami i przeszkodami edukacyjnymi i religijnymi, z jakimi borykają się enklawy Cypryjczyków greckich; wzywa Turcję do zacieśnienia współpracy z Radą Europy i jej odpowiednimi organami i instytucjami, uwzględnienia ich kluczowych zaleceń, pełnego wdrożenia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w odniesieniu do poszanowania wolności wyznania, wolności opinii i wypowiedzi, prawa dostępu do dziedzictwa kulturowego i korzystania z niego oraz zaprzestania celowego niszczenia dziedzictwa kulturowego i religijnego; potępia powtarzające się próby zastraszania i uciszania przez Turcję dziennikarzy, związkowców i obrońców praw człowieka wywodzących się ze społeczności Cypryjczyków tureckich oraz postępowych obywateli we wspólnocie Cypryjczyków tureckich, co narusza ich prawo do wolności opinii i wypowiedzi; wzywa Turcję do powstrzymania ogłoszonej przez nią agresywnej polityki sprzedaży i eksploatacji nieruchomości Cypryjczyków greckich, która ma na celu wywołanie nieodwracalnych skutków w terenie i całkowicie lekceważy orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w tej sprawie;
37. ubolewa, że Turcja ciągle nie przestrzega prawa lotniczego i odmawia ustanowienia kanału komunikacji pomiędzy centrami kontroli ruchu lotniczego w Turcji i w Republice Cypryjskiej, którego brak pociąga za sobą realne ryzyko i zagrożenie stwierdzone przez Agencję Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego i Międzynarodową Federację Stowarzyszeń Pilotów Linii Lotniczych; ponadto ubolewa z powodu blokowania przez Turcję dostępu do cieśnin Bosfor i Dardanele statkom pływającym pod banderą jednego z państw członkowskich; jest zdania, że w tych

obszarach Turcja może udowodnić swoje zaangażowanie w budowanie zaufania, i wzywa Turcję do współpracy poprzez pełne wdrożenie prawa lotniczego UE; ubolewa, że Turcja nadal próbuje przeszkodzić w realizacji wielkiego podmorskiego połączenia międzysystemowego – unijnego projektu będącego przedmiotem wspólnego zainteresowania – i nie ustaje w realizacji swoich planów dotyczących nielegalnego elektroenergetycznego połączenia międzysystemowego z okupowanym obszarem Cypru;

38. ubolewa, że od 20 lat Turcja odmawia wypełnienia zobowiązań podjętych wobec UE, w tym zobowiązań dotyczących Cypru, zgodnie z ramami negocjacyjnymi z października 2005 r; podkreśla, że uznanie wszystkich państw członkowskich UE jest niezbędnym elementem procesu akcesyjnego; ponownie wzywa Turcję, by wypełniła zobowiązanie do pełnego i niedyskryminacyjnego wdrożenia protokołu dodatkowego do układu z Ankary wobec wszystkich państw członkowskich, w tym Republiki Cypryjskiej; ponadto wzywa Turcję, by zadbała o pełne poszanowanie praw człowieka i praw politycznych wszystkich Cypryjczyków oraz zagwarantowała zgodność z podstawowymi zasadami Unii Europejskiej i dorobkiem prawnym UE;
39. ponownie wyraża poparcie dla wolnej, bezpiecznej i stabilnej przyszłości Syrii i jej obywateli oraz podkreśla potrzebę inkluzywnego i pokojowego procesu transformacji politycznej, którą przeprowadzą i z którą będą się utożsamiać sami Syryjczycy, w tym ochrony i integracji wspólnot religijnych i etnicznych; wyraża zobowiązanie do konstruktywnej współpracy w tym celu między UE a Turcją w zakresie pomocy humanitarnej, promowania trwałego rozwiązania politycznego w Syrii oraz walki z ISIS, zważywszy że Turcja ma do odegrania kluczową rolę w zapewnianiu stabilności w regionie; przypomina, że należy przywrócić suwerenność Syrii; uznaje znaczenie odbudowy syryjskiej gospodarki jako filaru długoterminowej stabilności i dobrobytu w regionie; wzywa Turcję do poszanowania integralności terytorialnej i suwerenności Syrii oraz do natychmiastowego zaprzestania wszelkich ataków i wtargnięć na terytorium Syrii oraz okupowania jej terytorium, z pełnym poszanowaniem prawa międzynarodowego; potępia ataki przeprowadzone w ostatnich tygodniach przez bojówki reżimowe wspierane przez Turcję przeciwko syryjskim siłom kurdyjskim na północy Syrii, wykorzystujące upadek reżimu Assada; wyraża głębokie zaniepokojenie, ponieważ ataki te zwiększają liczbę osób wewnętrznie przesiedlonych, a także zagrażają skuteczności i ciągłości walki z ISIS; zauważa, że stała obecność turecka grozi dalszą destabilizacją i podważeniem wysiłków na rzecz trwałego rozwiązania politycznego w Syrii; zauważa ponadto, że Turcja – powołując się na względy bezpieczeństwa – nielegalnie okupuje również obszary w Iraku; przypomina, że ludność cywilna nigdy nie powinna być ofiarą samoobrony wojskowej; apeluje, aby koniecznie zbadać przypadki, w których doszło do ofiar wśród ludności cywilnej, oraz aby zaprzestać represji wobec dziennikarzy pracujących na tym obszarze; wzywa Turcję, by wsparła wdrażanie porozumienia między syryjskim rządem tymczasowym a SDF pod przywództwem Kurdów oraz by powstrzymała się od ingerencji w wewnętrzne procesy Syrii;
40. popiera normalizację stosunków między Armenią a Turcją w interesie pojednania i stosunków dobrosąsiedzkich, stabilności i bezpieczeństwa w regionie oraz rozwoju społeczno-gospodarczego i z zadowoleniem przyjmuje dotychczasowe postępy; z zadowoleniem przyjmuje nieustające wysiłki na rzecz przywrócenia więzi między tymi krajami; wzywa Turcję do zapewnienia szybkiego wdrożenia porozumień osiągniętych przez specjalnych przedstawicieli rządów Turcji i Armenii, np. dotyczących otwarcia przestrzeni powietrznej i granicy między tymi dwoma krajami dla obywateli państw trzecich, a następnie dla posiadaczy paszportów dyplomatycznych; z zadowoleniem przyjmuje tymczasowe otwarcie przejścia granicznego Margara-Alican między Armenią a Turcją w celu ułatwienia dostarczania pomocy humanitarnej do Syrii; wyraża nadzieję, że wydarzenia te mogą dać impuls do normalizacji stosunków na Zakaukaziu, również pod względem bezpieczeństwa i rozwoju społeczno-gospodarczego, oraz podkreśla, że UE jest zainteresowana wspieraniem tego procesu; zachęca Turcję do odgrywania konstruktywnej roli w promowaniu stabilności w regionie poprzez ułatwienie szybkiego zakończenia procesu pokojowego między Armenią a Azerbejdżanem, między innymi przez wywieranie wpływu na Azerbejdżan i zniechęcanie tego kraju do podejmowania dalszych działań wojskowych przeciwko suwerenności Armenii; ponownie zachęca Turcję do uznania ludobójstwa Ormian, aby utorować drogę do prawdziwego pojednania między narodem tureckim i ormiańskim oraz w pełni wywiązać się z zobowiązań dotyczących ochrony ormiańskiego dziedzictwa kulturowego;
41. zauważa, że stanowisko Turcji na temat rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie nadal wpływa na stosunki między UE a Turcją, ponieważ Turcja usiłuje jednocześnie utrzymać więzi zarówno z Zachodem, jak i Rosją; odnotowuje podejmowane przez Turcję dyplomatyczne próby mediacji między Rosją a Ukrainą, w szczególności w odniesieniu do czarnomorskiej inicjatywy zbożowej, a także stałe poparcie Turcji dla integralności terytorialnej i suwerenności Ukrainy, w tym głosowanie za przyjęciem rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ potępiających rosyjską agresję na Ukrainę; z drugiej strony ubolewa nad gwałtownym wzrostem wymiany handlowej między Turcją a Rosją od początku wojny w Ukrainie, wskutek czego Turcja jest drugim co do wielkości partnerem handlowym Rosji mimo sankcji UE nałożonych na Rosję oraz jedynym państwem członkowskim NATO, które nie nałożyło żadnych sankcji na Rosję; zwraca ponadto uwagę, że Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) wszczął postępowanie w sprawie luki, która umożliwia państwom takim jak Turcja rebranding objętej sankcjami rosyjskiej ropy naftowej i jej wywóz do UE; z zadowoleniem przyjmuje jednak pozytywne działania takie jak zablokowanie przez Turcję wywozu do Rosji niektórych produktów podwójnego zastosowania, a także produktów pochodzących ze Stanów Zjednoczonych i Zjednoczonego Królestwa, które mogłyby wspierać rosyjskie działania militarne; ponawia swój apel do rządu tureckiego o wstrzymanie planów budowy elektrowni jądrowej

Akkuyu, która ma zostać zbudowana i być obsługiwana przez rosyjską państwową agencję energii atomowej (Rosatom) oraz ma pozostać jej własnością; wyraża zaniepokojenie toczącymi się rozmowami między Turcją a Rosją w sprawie utworzenia giełdy gazu w Stambule, która ma rozpocząć działalność w 2025 r.;

42. z zadowoleniem przyjmuje udział Turcji w różnych misjach i operacjach zarządzania kryzysowego (w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony); ubolewa jednak, że Turcja w coraz mniejszym stopniu dostosowuje swoje stanowisko do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, w tym w kwestii sankcji i przeciwdziałania obchodzeniu sankcji, a poziom dostosowania spadł do rekordowo niskich 5 %, co stanowi najniższy wskaźnik ze wszystkich krajów objętych procesem akcesyjnym; przypomina, że kraje kandydujące do UE są zobowiązane do stopniowego dostosowywania się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej oraz do przestrzegania prawa międzynarodowego; ubolewa, że Turcja nie poczyniła żadnych kroków w tym zakresie, w szczególności nie dostosowała się do sankcji UE wobec Rosji, oraz że w wielu obszarach będących przedmiotem wzajemnego zainteresowania polityka zagraniczna UE i Turcji jest niepokojąco rozbieżna; wzywa Turcję do przyłączenia się do sankcji UE przeciwko Rosji i do ich pełnego wdrożenia, w tym w zakresie środków przeciwdziałających ich obchodzeniu, oraz do ścisłej współpracy z wysłannikiem UE ds. sankcji;
43. podkreśla znaczenie wzmocnienia współpracy między UE a Turcją w kwestiach globalnego bezpieczeństwa, zwłaszcza w świetle zmieniającego się krajobrazu geopolitycznego i potencjalnych zmian w polityce zagranicznej USA; wyraża ostrożną nadzieję, że niedawne wyrazy nieformalnego zaangażowania, takie jak udział tureckiego ministra spraw zagranicznych w nieformalnym spotkaniu ministrów spraw zagranicznych UE w 2024 r., mogą stanowić impuls do poprawy stosunków; uznaje kluczową rolę Turcji jako sojusznika w NATO i z zadowoleniem przyjmuje decyzję parlamentu tureckiego o ratyfikowaniu przystąpienia Szwecji do NATO w styczniu 2024 r.; przypomina w związku z tym, że na Turcji ciąży główna odpowiedzialność za wspieranie stabilności zarówno na poziomie regionalnym, jak i globalnym, i że oczekuje się od niej działania zgodnego z jej zobowiązaniami w ramach NATO, zwłaszcza biorąc pod uwagę obecne wstrząsy geopolityczne; zachęca do konstruktywnego zaangażowania w bardziej ustrukturyzowany i częstszy dialog polityczny na temat polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony, aby dążyć do współpracy w kwestiach stanowiących zbieżne interesy, jednocześnie usuwając rozbieżności, zwłaszcza utrzymujące się przeszkody w zacieśnianiu rzeczywistych stosunków między UE a NATO, takie jak nabywanie od Rosji systemu obrony powietrznej S-400; jest nadal głęboko zaniepokojony faktem, że Turcja nadal wyklucza jedno z państw członkowskich ze współpracy z NATO;
44. z zadowoleniem przyjmuje długotrwałe stanowisko Turcji na rzecz rozwiązania dwupaństwowego dla Izraela i Palestyny, jej apele o zawieszenie broni w wojnie między Izraelem a Hamasem oraz ciągłe starania na rzecz dostarczania pomocy humanitarnej do Strefy Gazy podczas całego konfliktu; jednocześnie głęboko ubolewa z powodu aktywnego wspierania przez tureckie władze, w tym prezydenta, Hamasu – ugrupowania uznanego przez UE za organizację terrorystyczną – oraz stanowiska tureckich władz w sprawie ataku na Izrael z 7 października 2023 r., którego rząd turecki nie potępił; zwraca uwagę, że otwarte poparcie Turcji dla Hamasu i odmowa uznania go za organizację terrorystyczną jest niezgodne z polityką zagraniczną i bezpieczeństwa UE; w związku z tym wzywa do zmiany tego stanowiska;
45. z zaniepokojeniem zauważa, że Turcja złożyła wnioski o członkostwo w BRICS+ i zaproponowano jej status „kraju partnerskiego”, a także rozważa członkostwo w Szanghajskiej Organizacji Współpracy (SOW), w której obecnie ma status partnera w dialogu; wyraża poważne zaniepokojenie rosnącym zainteresowaniem Turcji alternatywnymi ramami partnerstwa, które są zasadniczo sprzeczne z procesem przystąpienia do UE; podkreśla, że nowy status Turcji jako kraju partnerskiego BRICS nie może wpływać na zobowiązania Turcji w NATO; zauważa, że Turcja rozwija różne formaty współpracy, partnerstwa i sojusze regionalne poza UE; jest zaniepokojony, że Turcja skłania się do stosowania tego wielowektorowego podejścia z myślą o realizacji swoich interesów, nie angażując się w pełną współpracę z którymkolwiek z tych sojuszy;
46. jest nadal zaniepokojony wykorzystywaniem przez rząd turecki diaspory tureckiej do sporadycznego zakłócania polityki wewnętrznej państw członkowskich UE;

Reformy społeczno-gospodarcze i w zakresie zrównoważonego rozwoju

47. z zadowoleniem przyjmuje powrót Turcji do bardziej konwencjonalnej polityki gospodarczej i pieniężnej, przy jednoczesnym utrzymaniu silnego wzrostu i umiarkowanego deficytu budżetowego; ubolewa jednak, że obywatele po raz kolejny ponoszą związane z tym koszty poprzez wyższe stopy procentowe; podkreśla, że podatność na zagrożenia społeczne wzrosła, zwłaszcza wśród dzieci i osób starszych, głównie z powodu braku kompleksowej strategii ograniczania ubóstwa i nierówności dochodowych; podkreśla konieczność wdrożenia przez władze tureckie kompleksowych środków ochrony socjalnej, wzmocnienia praw do rokowañ zbiorowych i zapewnienia priorytetowego traktowania kwestii zmniejszania nierówności i tworzenia możliwości godnej pracy w reformach gospodarczych;

48. ubolewa, że mimo postępów zaobserwowanych w polityce gospodarczej i pieniężnej, inne działania rządu tureckiego wpływające na praworządność nadal podważają podstawowe zasady takie jak pewność prawa, co ma negatywny wpływ na potencjalną zdolność Turcji do przyjmowania inwestycji; z zadowoleniem przyjmuje usunięcie Turcji z szarej listy Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF) w czerwcu 2024 r. w następstwie znacznych postępów w poprawie jej systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu;
49. z zadowoleniem przyjmuje zwiększoną działalność inwestycyjną Turcji w sektorze zielonej energii i wzywa Turcję do dalszej poprawy zgodności jej polityki energetycznej z dorobkiem prawnym UE, z wykorzystaniem jej ogromnego potencjału w dziedzinie energii odnawialnej; wyraża zaniepokojenie brakiem znaczących postępów w działaniach na rzecz klimatu, w szczególności z powodu braku kompleksowego prawa o klimacie, krajowego systemu handlu emisjami i długoterminowej strategii rozwoju niskoemisyjnego, co podważa cel neutralności klimatycznej na rok 2053; podkreśla potrzebę solidnych ram prawnych i bardziej rygorystycznych mechanizmów egzekwowania prawa w celu ochrony środowiska i zasobów naturalnych; wzywa Turcję do dostosowania polityki środowiskowej do dorobku prawnego UE, w tym do poszanowania siedlisk przyrodniczych podczas realizacji projektów wydobywczych, i podkreśla znaczenie przestrzegania przez Turcję konwencji z Aarhus; pochwała działalność obrońców praw środowiskowych w Turcji i ostrzega przed tragicznym wpływem na środowisko szeroko zakrojonych projektów rządowych takich jak rozszerzenie działalności kopalni miedzi w masywie Kaz Dağı;
50. podkreśla, że Turcja poczyniła działania w kierunku dywersyfikacji dostaw energii i zwiększenia udziału energii odnawialnej; zauważa, że kraj ten jest siódmym co do wielkości rynkiem LNG, i podkreśla jego potencjał jako regionalnego centrum energetycznego; zauważa, że Turcja podpisała się pod celami zrównoważonego rozwoju w zakresie efektywności energetycznej i zdolności w zakresie energii ze źródeł odnawialnych do 2030 r.; wzywa Komisję do uwzględnienia potencjału Turcji jako regionalnego centrum energetycznego w inicjatywach mających na celu zwiększenie mocy zainstalowanej w odnawialnych źródłach energii w regionie Morza Śródziemnego oraz w rozwoju nowego paktu na rzecz regionu śródziemnomorskiego, a także apeluje, by współpraca energetyczna stała się elementem wspólnego programu;
51. zauważa pewną poprawę warunków na rynku pracy i wskazuje na utrzymujące się krytyczne problemy, takie jak zatrudnienie nieformalne, nierówność płci i nierówności dochodowe; jest zaniepokojony niskim zakresem rokowań zbiorowych i brakiem uznania praw związków zawodowych w przypadku niektórych pracowników sektora publicznego; uważa, że potrzebne są dalsze działania w celu wzmocnienia mechanizmów dialogu społecznego i sprostania pojawiającym się wyzwaniom związanym z bezpieczeństwem pracy; przypomina, że wolność związków zawodowych i dialog społeczny mają kluczowe znaczenie dla rozwoju i dobrobytu pluralistycznego społeczeństwa; w tym kontekście ubolewa nad niedawnymi zatrzymaniami związkowców, w tym Remziego Çališkana, wiceprzewodniczącego konfederacji DISK i przewodniczącego Genel-İş, który został po miesiącu został zwolniony z więzienia, Kemala Göksoya, przewodniczącego oddziału Genel-İş w Mersinie, który wciąż przebywa w więzieniu, oraz Mehmeta Türkmena, przewodniczącego związku zawodowego sektora włókienniczego BİRTEK SEN, który został zatrzymany 14 lutego 2025 r.;

Szersze stosunki między UE a Turcją

52. ponownie wyraża głębokie przekonanie, że – mimo obecnie zamrożonego procesu akcesyjnego – Turcja jest krajem o strategicznym znaczeniu i kluczowym partnerem, jeśli chodzi o stabilność w szerzej pojmowanym regionie, oraz odgrywa ważną rolę w podejmowaniu wyzwań w zakresie bezpieczeństwa, zarządzania migracją, zwalczania terroryzmu i bezpieczeństwa energetycznego; podkreśla znaczenie utrzymania konstruktywnego dialogu i pogłębienia współpracy w obszarach wspólnego zainteresowania strategicznego; wskazuje na szereg obszarów polityki, w których w przyszłości mogłaby się rozwijać współpraca: m.in. zieloną transformację, handel, energię, zmodernizowaną unię celną czy liberalizację reżimu wizowego; przypomina jednak, że regres demokracji i brak zgodności z WPZiB nie sprzyjają znaczącym postępom w tym zakresie; potwierdza, że UE jest zdecydowana utrzymywać jak najlepsze stosunki z Turcją w oparciu o dialog, szacunek i wzajemne zaufanie, zgodnie z prawem międzynarodowym i w oparciu o stosunki dobrosąsiedzkie;
53. podkreśla, że należy zachęcać do pogłębiania partnerstwa we wszystkich sektorach gospodarki, z korzyścią dla UE i wszystkich jej państw członkowskich oraz Turcji; odnotowuje w szczególności znaczenie współpracy m.in. w dziedzinie energii, innowacji, sztucznej inteligencji, zdrowia, bezpieczeństwa i zarządzania migracjami; w związku z tym zauważa, że niedawno zorganizowano różne dialogi wysokiego szczebla, w tym w dziedzinie handlu, a także plany zorganizowania dialogu wysokiego szczebla w dziedzinie gospodarki, jako kroki w kierunku pragmatycznych form współpracy w obszarach leżących we wspólnym interesie; ponownie apeluje o wznowienie wszystkich istotnych dialogów wysokiego szczebla oraz o ustanowienie zorganizowanych dialogów wysokiego szczebla na temat współpracy sektorowej, aby stawić czoła wspólnym wyzwaniom i zbadać możliwości, pod warunkiem że taka współpraca będzie szła w parze z jasnymi i spójnymi warunkami opartymi na poszanowaniu zasad demokracji, praworządności i praw podstawowych, jak podkreślono wcześniej w niniejszym sprawozdaniu;

54. jest gotów wyrazić poparcie dla zmodernizowanej unii celnej o szerszym, wzajemnie korzystnym zakresie, która mogłaby obejmować szeroki zakres obszarów wspólnego zainteresowania, w tym cyfryzację, dostosowanie polityki w zakresie zielonej energii do Zielonego Ładu, zamówienia publiczne, zobowiązania w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz należytą staranność, przyczyniając się do bezpieczeństwa gospodarczego obu stron; popiera uzupełnienie tej zmodernizowanej unii celnej efektywnym i skutecznym mechanizmem rozstrzygania sporów; podkreśla, że – aby Parlament wyraził zgodę na zakończenie tego procesu – taka modernizacja musiałaby opierać się na silnej warunkowości w dziedzinie praw człowieka i podstawowych wolności, poszanowania prawa międzynarodowego i stosunków dobrosąsiedzkich, w tym na pełnym wdrożeniu przez Turcję protokołu dodatkowego w sprawie rozszerzenia układu z Ankary na wszystkie państwa członkowskie bez wyjątku w niedyskryminacyjny sposób;
55. z głębokim ubolewaniem zauważa, że Turcja nie poczyniła postępów w kierunku spełnienia wymaganych kryteriów liberalizacji reżimu wizowego; ponownie wyraża gotowość do rozpoczęcia procesu liberalizacji reżimu wizowego, gdy tylko władze tureckie w pełni spełnią sześć jasno określonych niespełnionych wymogów w sposób niedyskryminacyjny wobec wszystkich państw członkowskich, dostosowując się do polityki wizowej UE; ubolewa, że obywatele Turcji mają problemy z wnioskami wizowymi do państw członkowskich UE ze względu na znaczny wzrost popytu i obawy przed nadużywaniem systemu; uznaje jednak polityczne zaangażowanie w poprawę dostępu do wiz i apeluje o wzmożone starania obu stron w celu usunięcia pozostałych barier technicznych i administracyjnych; wzywa państwa członkowskie do zwiększenia zasobów przeznaczonych na tę kwestię; popiera środki dotyczące ułatwień wizowych, w szczególności w odniesieniu do działalności gospodarczej i studentów uczestniczących w programie Erasmus; głęboko ubolewa nad ciągłymi próbami obwiniania UE za brak postępów w tej dziedzinie przez władze tureckie, które jednocześnie nie podejmują niezbędnych działań w celu spełnienia pozostałych wymogów; przypomina Turcji, że brak wymiernych i skumulowanych postępów w zakresie niespełnionych warunków ma bezpośredni wpływ na działalność gospodarczą i studentów uczestniczących w programie Erasmus; docenia nieoceniony wkład wymian w ramach programu Erasmus+ w zapewnianie bogatych międzykulturowych możliwości edukacyjnych; ubolewa jednak nad słabym nadzorem ze strony Komisji, czego przykładem jest partnerstwo w ramach programu Erasmus z Uniwersytetem Gaziantep (Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi), którego kierownictwo publicznie wyraziło wsparcie dla aktów terroryzmu; wzywa Komisję do zagwarantowania, by uczelnie partnerskie respektowały Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej w drodze przeprowadzania weryfikacji ex ante i regularnych kontroli;

Dalsze perspektywy stosunków między UE a Turcją

56. w świetle powyższego uważa, że rząd turecki nie podjął niezbędnych kroków, aby zaradzić istniejącym fundamentalnym niedociągnięciom w obszarze demokracji w kraju, i w związku z tym ponownie wyraża pogląd, że w obecnych okolicznościach nie można wznowić procesu przystąpienia Turcji do UE mimo demokratycznych i proeuropejskich aspiracji znacznej części tureckiego społeczeństwa; przypomina, że podobnie jak w przypadku wszystkich innych kandydatów proces akcesyjny zależy od pełnej zgodności z kryteriami kopenhaskimi i od normalizacji stosunków z wszystkimi państwami członkowskimi UE;
57. wzywa rząd turecki oraz instytucje i państwa członkowskie UE, by kontynuowały działania na rzecz bliższego, bardziej dynamicznego i strategicznego partnerstwa, wykraczając poza obecnie zamrożony proces akcesyjny, na podstawie odpowiednich konkluzji Rady i Rady Europejskiej oraz ustalonych warunków wstępnych, ze szczególnym naciskiem na działania w dziedzinie klimatu, bezpieczeństwo energetyczne, współpracę w zwalczaniu terroryzmu i stabilność regionalną; podkreśla potrzebę rozpoczęcia procesu refleksji nad tym, w jaki sposób te nowe, konstruktywne i postępowe ramy stosunków między UE a Turcją mogłyby uwzględnić interesy wszystkich zainteresowanych stron, np. dzięki modernizacji i poprawie obecnego układu o stowarzyszeniu; podkreśla, że taki pozytywny proces musi opierać się na wymiernych postępach Turcji w zakresie dostosowania do WPZiB, demokracji, praworządności i poszanowania podstawowych wartości, a także im towarzyszyć;
58. uważa wspólny komunikat z 29 listopada 2023 r. w sprawie stanu stosunków UE–Turcja za dobrą podstawę do poczynienia postępów w ogólnych stosunkach między UE a Turcją; ubolewa nad brakiem wyraźnego politycznego poparcia dla tego wspólnego komunikatu ze strony Rady; ponownie podkreśla, że uznanie wszystkich państw członkowskich UE jest niezbędnym elementem każdego porozumienia między UE a Turcją; podkreśla, że konstruktywne zaangażowanie Turcji, w tym w odniesieniu do problemu cypryjskiego, nadal ma kluczowe znaczenie dla zacieśnienia współpracy między UE a Turcją;
59. ostrzega jednak, że dalsze zmierzanie w stronę autorytaryzmu przez władze tureckie, które ostatnio ma miejsce, ostatecznie będzie miało poważny wpływ na wszystkie wymiary stosunków między UE a Turcją, w tym na współpracę handlową i w zakresie bezpieczeństwa, gdyż podważa zaufanie i osłabia wiarygodność, które są potrzebne między partnerami, a także antagonizuje obie strony na obecnej scenie geopolitycznej;

60. nadal uznaje i pochwała demokratyczne i proeuropejskie aspiracje większości tureckiego społeczeństwa (szczególnie wśród młodzieży tureckiej), o których UE nie zapomni; uważa, że aspiracje te są główną przyczyną, dla której proces akcesyjny Turcji wciąż trwa; w związku z tym wzywa Komisję do utrzymania i zwiększenia wsparcia politycznego i finansowego dla dynamicznego i prodemokratycznego społeczeństwa obywatelskiego w Turcji, którego działania mogą przyczynić się do wygenerowania woli politycznej niezbędnej do zacieśnienia stosunków między UE a Turcją; podkreśla jednak, że wznowienie procesu akcesyjnego zależy od niezachwianej woli politycznej władz i społeczeństwa Turcji, by stać się pełnoprawną demokracją, czego UE nie może narzucić;
61. ponawia apel o umocnienie i pogłębienie wzajemnej wiedzy oraz zrozumienia między naszymi społeczeństwami, a także o wspieranie rozwoju kultury i wymiany społeczno-kulturowej oraz zwalczanie wszelkich przejawów uprzedzeń społecznych, religijnych, etnicznych lub kulturowych; zachęca Turcję i UE do propagowania wspólnych wartości, w szczególności poprzez wspieranie młodzieży; przypomina o swoim zdecydowanym zaangażowaniu na rzecz utrzymania i zwiększenia wsparcia dla niezależnego społeczeństwa obywatelskiego w Turcji;

o
o o

62. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji przewodniczącemu Rady Europejskiej, Radzie i Komisji; zwraca się o przetłumaczenie niniejszej rezolucji na język turecki i przekazanie jej prezydentowi, rządowi i parlamentowi Republiki Turcji.